

Allmänna villkor för tillval Aktiehandel Classic, Allmänna villkor 9378V002
1. Tjänstens omfattning

Aktiehandel Classic är ett tillval till Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Nordea Internetbanken Företag.

Aktiehandel Classic erbjuder bland annat följande:

- Möjlighet att köpa och sälja finansiella instrument som är registerförda hos Euroclear Sweden AB.
- Uppgift om innehav av finansiella instrument på Kundens Servicekonto/-n.
- Analysmaterial.
- Kursinformation - kan erhållas antingen med 15 minuters fördröjning, detta ingår i tjänsten utan pristillägg, eller realtid, varvid pris utgår enligt Bankens vid var tid tillämpade grunder.

Banken äger rätt att från tid till annan inskränka, utöka eller ändra utformningen av Aktiehandel Classic.

Banken förbehåller sig rätten att bestämma vilka finansiella instrument som kan köpas och säljas genom elektronisk orderöverföring eller per telefon. Antalet finansiella instrument som är tillgängliga för orderläggning kan således från tid till annan minska eller öka. Uppgift om vilka finansiella instrument som vid var tid omfattas av denna tjänst kan erhållas via Banken.

2. Förutsättningar för anslutning till Aktiehandel Classic

För anslutning till Aktiehandel Classic ska följande förutsättningar vara uppfyllda:

- Kunden ska vara juridisk person.
- Kundens förbindelser med Banken ska vara välskötta, varför Banken förbehåller sig rätten att pröva varje Kund individuellt, genom exempelvis inhämtande av kreditupplysning.
- Kunden ska vara ansluten till Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Nordea Internetbanken Företag.
- Kunden ska ha ett eller flera Servicekonto/-n (som inte får vara samägt/-a eller pantsatt/-a) med Banken som kontoförande institut, varvid gäller att Kunden inte får ge annat kontoförande institut rätt att förfoga över innehavet på Servicekontot/-na.
- Kunden ska ha ett aktielikvidkonto eller liknande bankkonto ("Kontot"). Detta Konto belastas respektive gottgörs likvider avseende Kundens köp och försäljning av finansiella instrument via Aktiehandel Classic samt används för utbetalningar, såsom utdelningar och ränta, från Euroclear Sweden AB.

3. Tillämpliga Allmänna villkor och riktlinjer

Aktiehandel Classic är ett tillval till Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Nordea Internetbanken Företag. Därför gäller mellan Banken och Kunden både vid var tid gällande Allmänna villkor för Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag och Allmänna villkor för Aktiehandel Classic.

Om bestämmelser i Allmänna villkor för Aktiehandel Classic skulle stå i motsats till bestämmelse i Allmänna villkor för Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag ska villkoren för Aktiehandel Classic gälla framför villkoren för Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag.

Härutöver gäller vid var tid tillämpliga:

- Allmänna villkor för handel med finansiella instrument, och
- Riktlinjer för orderutförande. Order utförs i enlighet med Bankens vid var tid gällande riktlinjer för orderutförande till och med den tidpunkt då relevant reglerad marknad avslutar handeln,

dock längst till och med den tidpunkt då Banken avslutar sin handel med det aktuella finansiella instrumentet.

För Servicekonto och Konto gäller de villkor som Banken vid var tid tillämpar.

4. Orderläggning

Kunden äger rätt att till Banken lämna uppdrag om köp och försäljning av finansiella instrument genom elektronisk orderöverföring via Internet. Lämnande av sådant uppdrag får endast ske i enlighet med dessa villkor för tillval Aktiehandel Classic och de särskilda instruktioner som vid var tid kan komma att meddelas av Banken i Aktiehandel Classic.

I Bankens system eller i systemet hos viss reglerad marknad kan det finnas spärrar avseende kurser och volymer för order som Kunden lämnar. Dessa spärrar kan medföra att lämnad order inte godtas.

Kunden får inte genom lämnande av order handla i strid med gällande lag eller annan författning eller i övrigt bryta mot god sed på värdepappersmarknaden.

Kunden får inte i något fall lämna köp- eller säljorder som kan leda till avslut mot annan köp- eller säljorder som lämnats av Kunden själv eller - såvida inte ordern lämnats i ett syfte som kan anses tillbörligt - av en till Kunden närstående fysisk eller juridisk person.

5. Orders giltighetstid

Kunden kan välja mellan olika giltighetstider för en order.

För Internet kan Kunden för närvarande välja en giltighetstid på mellan 1-30 dagar. Dagsorder gäller till och med kl. 24.00 svensk tid den dag ordern lämnats, dock längst till och med den tidpunkt då Banken avslutar sin handel med det aktuella finansiella instrumentet. Order med giltighetstid 2-30 dagar gäller till och med kl. 24.00 svensk tid den dag som Kunden valt som sista dag för orderns giltighet, dock längst till och med den tidpunkt då Banken avslutar sin handel med det aktuella instrumentet.

6. Täckningskontroll

Vid köp ska Kunden, enligt Allmänna villkor för handel med finansiella instrument, till Banken på likviddagen betala likviden för köpet som framgår av avräkningsnotan.

Det är Kundens ansvar att tillse att tillräckliga medel för betalning av likvid finns tillgängligt på Kontot.

När Banken tagit emot en köporder, kontrollerar Banken att tillräckliga medel för att täcka orderbeloppet finns på Kontot. Vid beräkning av om Banken kan acceptera en köporder, tar Banken hänsyn till befintligt saldo på Kontot, tidigare utförda köp- eller säljorder som ännu inte har bokförts på Kontot samt tidigare lämnad, ej utförd köporder. Banken har rätt att efter acceptans av köpuppdrag reservera medel för detta på Kontot.

I det fall likvidbelopp saknas helt eller delvis äger Banken rätt att avstå från att utföra lämnad order eller att utföra den till fullo eller endast till viss del. Kunden är bunden av order som verkställs trots att det inte finns täckning på Kontot.

7. Innehavskontroll

Enligt Allmänna villkor för handel med finansiella instrument ska Banken omgående med anledning av uppdraget erhålla fri dispositionsrätt till de instrument uppdraget omfattar.

Vid försäljning av finansiella instrument gäller som en förutsättning för att Banken ska kunna acceptera ordern, att de finansiella instrument Kunden önskar sälja är registrerade på Kundens till Aktiehandel Classic anslutna Servicekonto/-n. Banken förbehåller sig rätten att kontrollera att så är fallet.

Allmänna villkor för tillval Aktiehandel Classic, Allmänna villkor 9378V002, fortsättning

I det fall finansiella instrument saknas helt eller delvis har Banken rätt att avstå från att utföra lämnad order eller att utföra den till fullo eller endast till viss del. Kunden är bunden av order som verkställs trots att erforderliga finansiella instrument inte finns på Servicekontot.

8. Transaktionsgränser

En order avseende ett finansiellt instrument får uppgå till högst ett vid var tid av Banken tillämpat maximibelopp.

Överföring mellan kundens egna konton är begränsat till ett vid var tid av Banken tillämpat maximibelopp.

Uppgift om maximibelopp nämnda i styckena ovan kan fås från Banken.

Om Banken godtar det, kan Kunden utföra transaktioner över nämnda belopp genom att kontakta Aktiehandel Classics support.

9. Priser

Priser utgår enligt Bankens vid var tid tillämpade grunder. Upplysning om gällande priser kan fås från Banken.

10. Debitering av priser, courtage och likvider

Banken äger rätt att, i förekommande fall utan föregående avisering, debitera av Kunden angivet konto samtliga priser, courtage och likvider.

11. Ansvarsbegränsning

Utöver vad som sägs i Allmänna villkoren för Nordea Företagstjänster via Internet alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag om begränsning av Bankens ansvar gäller följande.

Banken svarar inte för skada som orsakats av - svensk eller utländsk - handelsplats, depåförande institut, central värdepappersförvarare, clearingorganisation, eller andra som tillhandahåller motsvarande tjänster, och inte heller av uppdragstagare som Banken med tillbörlig omsorg anlitat eller som anvisats av Kunden. Detsamma gäller skada som orsakats av att ovannämnda organisationer eller uppdragstagare blivit insolventa.

Varken Banken, rättighetshavare till eller leverantör av analysmaterial, kursinformation och index som visas i Aktiehandel Classic ansvarar för skada, vare sig direkt eller indirekt, på grund av;

- kundens användning av nämnda information,
- eventuella brister eller fel i nämnda information, eller
- att informationen inte är tillgänglig, tillfälligt eller varaktigt, i Aktiehandel Classic.

Information i analysmaterial baseras på källor som Banken bedömt vara tillförlitliga. Sakinnehållet kan dock ej garanteras. Bankens koncernbolag kan ha positioner i de finansiella instrument som nämns i analyserna. Banken kan dessutom agera som rådgivare till emittenter av sådana finansiella instrument.

12. Begränsning av användning av information

Analysmaterial, kursinformation, index och övrig information som tillhandahålls Kunden genom Aktiehandel Classic får endast användas för Kundens egna ändamål (investeringar) och får inte kopieras eller på annat sätt mångfaldigas eller användas för vidare spridning.

13. Fel och störningar

Kunden är medveten om att det kan uppkomma driftavbrott eller andra fel eller störningar i Kundens, Bankens eller annans data-system (hård- eller mjukvara), tele- eller elsystem som används vid Aktiehandel Classic, samt att sådana fel eller störningar kan medföra exempelvis:

- Att Kunden inte kan lämna elektroniska order,
- Att Kundens elektroniska order inte kommer fram till Banken,
- Att Kundens elektroniska order kommer fram försenade till Banken och/eller att verkställandet av dessa försenas,
- Att Kundens elektroniska order annars inte kommer att verkställas på avsett sätt, eller
- Att information (såsom information om orderstatus, kontoinformation och kursinformation) som Banken tillhandahåller elektroniskt inte är tillgänglig för Kunden eller är felaktig.

Om fel eller störning enligt första stycket föreligger har Banken i allmänhet möjlighet att ta emot order muntligen via telefon. Muntliga order per telefon kan lämnas endast under tid som Banken från tid till annan meddelar. Skulle fel eller störning enligt första stycket medföra att elektroniska order inte kan lämnas, och ett stort antal kunder samtidigt söker lämna order muntligen per telefon, kan möjligheten att lämna order på sistnämnda sätt i praktiken vara starkt begränsad.

Om Banken varit normalt aktsam är Banken inte ansvarig vare sig för skada som Kunden eller annan åsamkas till följd av i första stycket angivna fel eller störningar (inte begränsat till de däri uppräknade exemplen), även innefattande sådan skada som kan uppkomma till följd av vad som angivits i andra stycket.

Om Banken varit normalt aktsam är Banken inte heller ansvarig för skada som Kunden eller annan åsamkas på grund av fel eller brister i tillhandahållen information.

Banken ansvarar inte för indirekt skada om inte den indirekta skada orsakats av Bankens grova vårdslöshet.

Om Kunden skulle upptäcka fel eller störning som angivits ovan i denna punkt, är Kunden skyldig att omgående påtala detta för Banken. Om så inte sker förlorar Kunden rätten att begära ersättning eller göra gällande någon annan påföljd som grundar sig på felet eller störningen.

14. Uppsägning

Uppsägning av avtalet kan ske från Bankens sida med verkan trettio dagar från det att skriftligt meddelande därom nått Kunden. Om Kunden väsentligen åsidosatt sina skyldigheter har Banken rätt att säga upp avtalet till omedelbart upphörande.

Kunden kan med omedelbar verkan säga upp avtalet.

Om det mellan Kunden och Banken gällande Servicekontoavtalet eller avtalet om anslutning till Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag upphör att gälla, upphör även detta avtal med omedelbar verkan automatiskt utan föregående uppsägning.

Allmänna villkor för tillval Aktiehandel Classic, Allmänna villkor 9378V002, fortsättning

Om Kunden försätts i konkurs eller likvidation eller blir föremål för företagsrekonstruktion upphör rätten för Kunden att utnyttja denna tjänst, varvid Banken äger rätt att avbryta tjänsten omedelbart och säga upp avtalet till omedelbart upphörande utan föregående uppsägningstid.

Vid avtalets upphörande ska parterna genast reglera samtliga sina mellanhavanden enligt detta avtal. Avtalet gäller dock i tillämpliga delar intill dess part fullgjort sina åtaganden gentemot motparten.

15. Rätt att inställa utnyttjandet av Aktiehandel Classic

Banken har rätt att, utan föregående underrättelse till Kunden, med omedelbar verkan, helt eller delvis, stänga av Kunden från Aktiehandel Classic enligt detta avtal och/eller, helt eller delvis, avstå från att utföra mottaget uppdrag om;

1. Banken eller Kunden sagt upp detta avtal enligt punkten 14 ovan,
2. det enligt Bankens bedömning föreligger skäl att säga upp avtalet till omedelbart upphörande,
3. Banken misstänker att Kundens utnyttjande av Aktiehandel Classic står i strid med bestämmelserna i vid var tid gällande lagstiftning om insiderbrott och annat marknadsmissbruk eller tillämpliga marknadsregler och god sed på marknaden, marknaden,
4. Banken finner att så bör ske för att skydda Bankens, Kundens eller andra kunders intressen,
5. Banken har anledning att anta att Kunden åsidosätter eller kommer att åsidosätta bestämmelserna i detta avtal eller andra instruktioner som Banken lämnat om överföring av order via Internet,
6. Banken av annan anledning finner att det föreligger särskilda skäl därtill,

7. det föreligger fel eller brister i tele- eller annan kommunikationsförbindelse, datautrustning eller datasystem, eller
8. det föranleds av värdepappersrättsliga eller andra restriktioner i Sverige eller annat land.

Om Banken stängt av Kunden enligt ovan ska Kunden så snart möjligt informeras. Banken är inte skyldig att ange skälet till avstängning som sker enligt punkten 3.

Kunden har inte rätt till ersättning för skada, vare sig direkt eller indirekt, som kan uppstå på grund av att Banken inställt Kundens rätt att utnyttja tjänsterna enligt detta avtal.

16. Ändringar i dessa Allmänna villkor

Ändringar i dessa villkor ska gälla mot Kunden från och med trettionde kalenderdagen efter det att Kunden enligt vad som anges i Allmänna villkor för anslutning till Nordea Företagstjänster via Internet och telefon alternativt Allmänna villkor för Nordea Internetbanken Företag ska anses ha tagit emot meddelande om ändringen. Om Kunden inte godtar ändringen har Kunden rätt att inom nämnda tid säga upp avtalet i enlighet med punkt 14 Uppsägning.

17. Reklamation och hävning

Om Kunden vill påtala eventuella fel eller brister som framgår av avräkningsnotan eller kontoinformation, att sådan information uteblivit eller eventuella övriga fel eller brister vid uppdragets utförande, ska Kunden omgående underrätta Banken om detta (reklamation).

Om Kunden vill begära hävning av ett köp- eller säljuppdrag ska detta uttryckligen och omgående framföras till Banken.

Om reklamation eller begäran om hävning inte lämnas omgående förlorar Kunden rätten att begära ersättning, häva uppdraget eller kräva andra åtgärder från Bankens sida.

Aktielikvidkonto, Allmänna villkor, 7770V009
GENERELLT

Ett aktielikvidkonto kan föras i SEK och/eller andra valutaslag som Nordea Bank AB (publ), nedan kallad banken, erbjuder under ett gemensamt kontonummer. Saldo och transaktioner redovisas separat för varje i kontot ingående valutaslag.

1. KÖP OCH FÖRSÄLJNING AV VÄRDEPAPPER

Aktielikvidkontot är avsett för kunder i banken som genom bankens förmedling köper och säljer värdepapper. Kontot ska därför vara anslutet till de handels- eller förvaringstjänster avseende värdepapper som banken från tid till annan bestämmer.

2. FÖRFOGANDE ÖVER KONTOT

Kontohavaren disponerar vid anfordran tillgodohavande på kontot. Belopp i visst valutaslag skall belasta det valutaslaget om tillräckligt belopp finns tillgängligt i det valutaslaget. Uppstår brist täcks den genom belastning av valutaslaget SEK och/eller annat valutaslag vilket medför valutaväxling enligt bankens vid var tid gällande villkor.

Insättning och uttag av kontanta medel i annat valutaslag än SEK kan endast ske efter växling till SEK. Växling sker enligt de villkor och med de avgifter, som banken vid var tid tillämpar.

Banken får belasta kontot med belopp om kontohavaren beordrat detta eller godkänt att belastning får ske. Banken får vidare belasta kontot med avgifter och kostnader, som har samband med kontot. Banken får även belasta kontot med belopp motsvarande arvode, kostnad och utlägg för uppdrag som utförs åt kontohavaren samt betalning för annan förfallen fordran, som banken har mot kontohavaren.

När banken har rätt att belasta kontot i enlighet med föregående stycke får detta ske även per dag som är allmän helgdag eller därmed likställd dag.

Det åligger kontohavaren att se till att tillräcklig stor behållning finns på kontot när belastning sker.

Banken har rätt att täcka underskott i visst valutaslag, helt eller delvis, genom överföring från annat valutaslag där det finns ett tillgodohavande, som täcker underskottet, helt eller delvis.

3. LEGITIMATION/BEHÖRIGHETSHANDLINGAR

Kontohavare som är fysisk person skall vid uttag i bank och övriga förfogande över medel på kontot kunna uppvisa godkänd fotoförsedd legitimationshandling.

Är kontohavaren juridisk person, skall handlingar utvisande behörighet att förfoga över medel på kontot lämnas till banken. Ändring i behörigheten kan åberopas gentemot banken först sedan kontohavaren lämnat banken skriftligt meddelande om ändringen.

4. GEMENSAMT KONTO

Gemensamt konto kan endast innehas av fysiska personer. Innehas kontot av flera personer disponerar dessa kontot på det sätt som skriftligen anmälts till banken på blankett som banken tillhandahåller. Inskränkning i förfoganderätten eller annan ändring av rätten till kontot liksom avslutning av kontot ska skriftligen göras av kontohavarna gemensamt.

Vid rapportering till skattemyndigheten, som banken har att utföra enligt lag, fördelas ränta och fordran lika mellan kontohavarna om dessa inte anmäler annan fördelning till banken. Ändrad fördelning innebär inte att kontohavarens förfoganderätt till kontot förändras.

5. KONTOINFORMATION

För information om kontot erhåller kontohavaren kontoutdrag med viss periodicitet.

6. RÄNTA

Ränta beräknas efter den eller de räntesatser och enligt de grunder som vid varje tid gäller för konto av detta slag. Uppgift om aktuella räntesatser och beräkningsgrunder lämnas på bankens kontor. Upplupen ränta läggs till kapitalet en gång om året samt då kontot avslutas.

7. BETALNING AV ÖVERDRAGET BELOPP M M

Uttag får inte göras eller betalning får inte beordras till högre belopp än som motsvarar behållningen på kontot. Kontohavaren bör därför göra anteckningar beträffande transaktioner på kontot. Om kontohavaren missbrukar kontot t ex genom att ta ut pengar eller beordra betalning till större belopp än vad som finns på kontot eller om andra särskilda skäl föreligger, kan banken låta avsluta kontot.

Om brist uppkommer i ett valutaslag, skall kontohavaren omedelbart täcka densamma. Sådant överdrag föranleder särskild ränta och avgift enligt de grunder, som banken vid var tid tillämpar.

Banken får välja om övertrasserat kapitalbelopp och/eller ränta efter förfalldagen skall ligga kvar i valutan, täckas in från annat valutaslag eller, även om täckning inte finns, växlas till SEK. Växling sker enligt de villkor som banken vid var tid tillämpar.

Banken äger rätt att avvisa sådan transaktion, som skulle medföra eller medför att kontot övertrasseras.

8. PRISER

För tjänster och hantering som har samband med kontot tillämpas bankens vid varje tid gällande prislista. Upplysningar om gällande priser lämnas vid bankens samtliga kontor.

9. AVSLUTANDE AV KONTO

Såväl banken som kontohavaren har rätt att bestämma, att kontot skall avslutas och tidpunkten härför.

10. MEDDELANDE M M

Om kontohavaren vill ha annan adress på sitt konto än den som finns i folkbokföringen skall detta anmälas skriftligen till bankens kontoförande kontor.

Rekommenderat brev om kontot, som banken sänder till kontohavaren, skall anses ha nått honom senast sjunde dagen efter avsändandet, om brevet sänts till den adress som är angiven i kontraktet eller som eljest är känd för banken.

Meddelande som sänts med telex skall anses ha nått kontohavaren omedelbart.

Om meddelandet sänts med telegram skall det anses ha nått kontohavaren senast 24 timmar efter inlämnandet.

11. BEGRÄNSNING AV BANKENS ANSVAR

Banken är inte ansvarig för skada som beror av svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländsk myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller även om banken själv är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd.

K

 Kundens
blad

 7416
V003
(jun 13)
4 (21)

Aktielikvidkonto, Allmänna villkor, 7770V009, fortsättning

Skada som uppkommit i andra fall skall inte ersättas av banken, om den varit normalt aktsam. Banken ansvarar inte i något fall för indirekt skada.

Föreligger hinder för banken att verkställa betalning eller att vidta annan åtgärd på grund av omständighet som anges i första stycket får åtgärden skjutas upp till dess hindret upphört. I händelse av uppskjuten betalning skall banken, om ränta är utfäst, betala ränta efter den räntesats som gällde på förfallodagen.

Är banken till följd av omständighet som anges i första stycket förhindrad att ta emot betalning, har banken för den tid under vilken hindret förelegat rätt till ränta endast enligt de villkor som gällde på förfallodagen.

12. BANKDAG

Med bankdag förstås dag, som inte är söndag eller annan allmän helgdag eller dag, som vid betalning enligt skuldebrevslagen inte är likställd med allmän helgdag, och då fråga är om annan valuta än SEK, dag då banker även allmänt är öppna på de orter i utlandet, som erfordras för att banken skall kunna utföra transaktioner i valutan.

13. INFORMATION OM STATLIG INSÄTTNINGSGARANTI
Kontot omfattas av den statliga insättningsgarantin. Den innebär att om en bank försätts i konkurs garanteras varje kund ersättning upp till 500 000 kronor för sin sammanlagda behållning i banken på konton som omfattas av insättningsgarantin. Om det finns flera kontohavare gäller det maximala ersättningsbeloppet för varje kontohavare för sig. Ersättningen betalas ut av Riksgäldskontoret inom tre månader från den dag banken försattes i konkurs.

Bank, kreditmarknadsföretag eller sådant värdepappersbolag som har tillstånd att ta emot medel på konto, eller motsvarande utländska företag kan dock inte få ersättning.

**14. INFORMATION OM BEHANDLING AV PERSON-
UPPGIFTER (Denna punkt gäller för fysisk person)**

Personuppgifter som kunden lämnar i samband med intresseanmälan/ansökan/avtal eller som i övrigt registreras i samband därmed behandlas av banken för förberedelse och administration av den berörda tjänsten. Personuppgifterna utgör vidare underlag för marknads- och kundanalyser, affärsuppföljning, affärs- och metodutveckling samt riskhantering. Med riskhantering avses även behandling av uppgifter om kredittagare och krediter för kvalitetsbedömning av krediter för kapitaltäckningsändamål. Personuppgifterna används också för marknadsföringsändamål. Behandlingen av personuppgifterna kan, inom ramen för gällande sekretessbestämmelser, även ske hos andra bolag i Nordeakoncernen och andra företag som koncernen samarbetar med för sin verksamhet.

Om kunden vill få information om vilka personuppgifter om honom eller henne som behandlas av banken kan kunden skriftligen begära detta hos Nordea Bank AB (publ), Personuppgiftsansvarig, 105 71 Stockholm. Kund som vill begära rättelse av felaktig eller missvisande uppgift kan vända sig till banken på ovan angiven adress.

15. ÖVRIGT

Om väsentlig förändring sker av ovanstående villkor skall banken underrätta kontohavaren i god tid före ikraftträdandet.

16. OMBUD

När tjänst tillhandahålls genom ombud gäller att handläggningen sker med direkt rättsverkan mellan banken och kontohavaren. Detta innebär att ansvaret gentemot kontohavaren för handläggningen åvilar banken. Den som utför handläggningen är endast ombud för banken.

Allmänna villkor för Servicekonto, 7415V003
Definitioner

I avtal om Servicekonto samt i dessa Allmänna villkor förstås med

a) **finansiella instrument** såsom definierat i lagen om värdepappersmarknaden, d v s överlåtbara värdepapper som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, penningmarknadsinstrument, fondandelar och finansiella derivatinstrument.

b) **avräkningsnota** varmed avses besked om att en order utförts.

c) **reglerad marknad** såsom definierat i lagen om värdepappersmarknaden, d v s ett multilateralt system inom EES som sammanför eller möjliggör sammanförande av ett flertal köp- och säljintressen i finansiella instrument från tredje man - regelmässigt, inom systemet och i enlighet med icke skönsmässiga regler - så att detta leder till avslut.

d) **handelsplats** en reglerad marknad, en handelsplattform (MTF), en systematisk internhandlare eller en marknadsgarant inom EES eller en annan person som tillhandahåller likviditet inom EES eller enhet som motsvarar någon av de föregående utanför EES.

1. Uppdrag

Kunden uppdrar härmed åt Nordea Bank AB (publ) (banken) att öppna ett VP-konto med utökade servicefunktioner (Servicekonto) eller, i förekommande fall, omregistrera ett kunden tillhörigt VP-konto med banken som kontoförande institut till Servicekonto, på de villkor som anges i dessa och vid var tid gällande allmänna villkor. Kunden uppdrar vidare åt banken att vid transaktioner med finansiella instrument genom banken, vilka är föremål för kontoföring hos Euroclear Sweden AB (Euroclear) enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, använda ovannämnda Servicekonto för att redovisa transaktioner med samt innehav av finansiella instrument. På motsvarande sätt ska till Servicekontot anslutet avkastningskonto eller annat likvidkonto som kunden meddelar banken användas för att belasta eller gottgöra kunden likvida medel som har samband med transaktioner med finansiella instrument genom banken. Vidare ska till Servicekontot anslutet avkastningskonto belastas eller gottgöras utdelning, ränta, avgifter och skatter som kan följa av innehav av finansiella instrument.

Till Servicekontot anslutet avkastningskonto, och i förekommande fall annat likvidkonto, ska utgöras av bankkonto i banken. Banken kan, beträffande kunder bosatta utomlands, i särskilda fall medge undantag från detta krav. Om befintligt avkastningskonto, vid omregistrering från VP-konto till Servicekonto, inte är ett konto i banken, har banken rätt att öppna ett nytt konto åt kunden i banken och ansluta detta konto till Servicekontot eller ansluta något annat kunden tillhörigt konto i banken till Servicekontot.

2. Fullmakt för banken

Kunden befullmäktigar härmed banken att i samband med transaktioner avseende finansiella instrument genom banken företräda kunden vid förvärv/avyttring jämte mottagande/verkställande av leverans av finansiella instrument samt betalning, mottagande och kvittering av kontanter för kundens räkning.

3. Insyn på Servicekontot och utlämnande av uppgift till annan

Kunden ger banken rätt till full insyn i och behandling av information om finansiella instrument och transaktioner redovisade på ovannämnda Servicekonto.

Banken kan, till följd av - svensk eller utländsk - lag, myndighets föreskrift, handelsregler eller avtal/villkor för visst värdepapper, vara skyldig att till annan lämna uppgift om kundens uppdrag enligt dessa allmänna villkor. Kunden är skyldig att tillhandahålla banken sådana uppgifter på begäran av banken.

4. Användning av fullmakt i vissa fall

Kunden förbinder sig att inte genom fullmakt ge annat kontoförande institut än banken rätt att förfoga över innehav av finansiella instrument på Servicekontot.

5. Kontoinformation mm

Kunden erhåller från Euroclear, enligt Euroclears vid var tid gällande regler, för närvarande avi avseende:

- förändring i innehavet på Servicekontot,
- utbetalningar som sker avseende finansiella instrument registrerade på Servicekontot, samt
- årsbesked utvisande innehavet på Servicekontot per den 31 december föregående år.

Kunden är införstådd med och godkänner att ovannämnda information kan tillhandahållas kunden via meddelande i kundens Internetbank. Kunden är införstådd med och medger att banken kan komma att träffa överenskommelse med Euroclear om att aviseringar i stället ska göras av banken. Aviseringarna ska i sådana fall ske minst i den omfattning som gäller för Euroclear.

6. Felaktig förteckning på Servicekontot mm

Om banken av misstag skulle registrera finansiella instrument på kundens Servicekonto eller sätta in medel på det till Servicekontot anslutna kontot, har banken rätt att korrigera registreringen eller insättningen i fråga. Om kunden förfogat över av misstag registrerade finansiella instrument eller insatta medel, ska kunden snarast möjligt till banken återlämna de finansiella instrument eller återbetala de medel som erhållits vid avyttringen eller insättningen. Om kunden underlåter detta äger banken rätt att, vid kundens förfogande över finansiella instrument, köpa in det finansiella instrumentet i fråga och belasta kundens till Servicekontot anslutna avkastningskonto eller annat likvidkonto som kunden har i banken med vad som erfordras för betalning av bankens fordran i anledning härav samt, vid kundens förfogande över medel, belasta kundens till Servicekontot anslutna avkastningskonto eller annat likvidkonto som kunden har i banken med beloppet i fråga. Om banken vidtagit korrigering enligt ovan, ska banken utan dröjsmål underrätta kunden därom. Kunden har inte rätt att ställa några krav gentemot banken med anledning av sådana misstag eller korrigeringar därav.

Vad som angivits i föregående stycke gäller även när banken eljest förtecknat finansiellt instrument på kundens Servicekonto eller satt in medel på konto, som rätteligen inte skulle ha tillkommit kunden.

7. Avgifter

Avgifter uttages enligt vid var tid av banken tillämpad prislista. För handel med finansiella instrument uttages avgifter enligt vad som framgår av avräkningsnota. Avgifter belastas det till Servicekontot anslutna avkastningskontot. Om avtalet upphör att gälla, återbetalas inte erlagd avgift som belöper på tid efter avtalets upp- hörande, om inte banken gjort sig skyldig till väsentligt avtalsbrott och kunden av denna anledning sagt upp avtalet till upphörande.

8. Ändring av dessa allmänna villkor

Banken äger rätt att ändra dessa allmänna villkor. Sådana ändringar ska ha verkan gentemot kunden från och med en månad efter det att banken i brev till kunden avsänt meddelande om ändringen.

9. Utländska aktier
9.1 Allmänt

Euroclear kan på Servicekonto registrera utländska finansiella instrument, företrädesvis aktier, med utländska finansiella instrument avses finansiella instrument som inte är föremål för handel på svensk reglerad marknad, MTF eller handelsplats. Euroclear avgör vid var tid vilka finansiella instrument som är möjliga att registrera på Servicekonto ("utländska aktier"), och banken kan till kunden lämna upplysningar härom. För utländska aktier gäller följande bestämmelser.

9.2 Begränsning

Utländska aktier kan endast registreras på Servicekonto som innehas av personer med skatterättslig hemvist i Sverige. Banken förbehåller sig därför rätt att vidta erforderliga åtgärder, om utländska aktier har registrerats på Servicekonto som innehas av personer med skatterättslig hemvist i annat land än Sverige.

Allmänna villkor för Servicekonto, 7415V003, fortsättning
9.3 Bolagsstämma

Kunden är införstådd med att kunden beträffande utländska aktier inte har möjlighet att delta på bolagsstämma eller motsvarande eller att på bolagsstämma eller motsvarande utöva rösträtt för sådana aktier.

9.4 Utdelning mm

Utbetalning avseende utdelning till kunden sker genom Euroclears försorg i svenska kronor. Euroclear äger rätt att från utbetalningsbeloppet utta skälig ersättning för växlingskostnader. Kunden står eventuell valutarisk under tiden från det att utdelningen blev tillgänglig för lyftning av Euroclear till dess att växling skett.

Vid utdelning i annat än pengar sker registrering av sådan utdelning på Servicekontot under förutsättning att så enligt Euroclears bedömning kan ske. I annat fall ska sådan utdelning bli föremål för försäljning.

9.5 Bolagshändelser

Vid s k frivilliga bolagshändelser, som innebär att aktieägare har valfrihet rörande deltagande i bolagshändelsen, kan kunden inte delta i sådant erbjudande. Eventuella rätter eller finansiella instrument som tillkommer kunden i anledning därav ska bli föremål för försäljning. Kunden har dock i vissa fall möjlighet att delta i uppköpserbjudanden. I sådant fall lämnar banken/Euroclear, om så bedöms lämplig och praktiskt möjligt, information härom.

Vid s k ofrivilliga bolagshändelser, som innebär att kunden inte har valfrihet rörande deltagande i bolagshändelsen, registreras aktie som utges med anledning därav på kundens Servicekonto. Om ett annat finansiellt instrument än en aktie utges med anledning av en ofrivillig bolagshändelse eller en aktie som, enligt Euroclears bedömning, inte kan registreras på Servicekontot ska sådant instrument bli föremål för försäljning.

Eventuella överskjutande rätter som uppkommer med anledning av bolagshändelser ska bli föremål för försäljning.

9.6 Försäljning av finansiella instrument eller rätter

I de fall det i denna punkt 9 anges att finansiella instrument eller rätter ska bli föremål för försäljning uppdrar kunden härigenom till banken att tillse att rätter eller finansiella instrument blir föremål för försäljning, på sätt banken vid var tid finner lämpligt.

Försäljning får ske gemensamt för flera kunder och i tillämpliga fall i enlighet med bankens vid var tid gällande riktlinjer för orderutförande. Banken äger rätt att anlita annan för sådant uppdrag.

Medel från sådan försäljning ska utbetalas till kunden i förhållande till innehavda rätter eller finansiella instrument, och utbetalas till kunden i svenska kronor. Banken äger rätt att från beloppet för de försälda rätterna eller finansiella instrumenten utta skälig ersättning för växlingskostnader. Kunden står eventuell valutarisk under tiden från försäljning till dess att växling skett.

10. Handel med finansiella instrument och pantförskrivning

Kunden är bunden av bankens vid var tid gällande riktlinjer för orderutförande och de villkor som vid var tid gäller för handel med visst finansiellt instrument vid handel med instrumentet genom banken. Med sådana villkor förstås dels vid var tid gällande Allmänna villkor för handel med finansiella instrument, villkor i orderunderlag och villkor i av banken upprättad avräkningsnota, dels regler antagna av banken, svensk eller utländsk emittent, handelsplats, clearingorganisation eller central värdepappersförvarare. Det åligger kunden att hålla sig underrättad om och följa nämnda villkor och regler.

Till säkerhet för kundens samtliga nuvarande och blivande förpliktelser gentemot banken enligt dessa allmänna villkor och allmänna villkor för handel med finansiella instrument, pantförskriver kunden härmed till banken samtliga de kunden tillhöriga finansiella instrument som förvärvats genom banken i samband med ett köpuppdrag. Giltig pantsättning gentemot omyndig förutsätter godkännande från överförmyndaren. Härutöver hänvisas till vad som sägs i allmänna villkor för handel med finansiella instrument om bankens rätt avseende pant.

11. Skatterättslig hemvist och skatter m m

Kunden ska, om kunden har skatterättslig hemvist i annat land än Sverige eller om kunden inte har samma skatteländ som bosättningsland, ange skatterättslig hemvist. Om kunden har skatterättslig hemvist i annat land än Sverige ska kunden tillhandahålla hemvistintyg eller annan dokumentation om skatterättslig hemvist.

Banken äger rätt att erhålla ersättning från kunden för eventuella kostnader eller skatter som påförs banken med anledning av att finansiella instrument registrerats på Servicekonto. Banken och Euroclear åtar sig inte att medverka vid eventuellt restitutionsförfarande som kan föranledas av för mycket innehållen skatt på utdelning.

12. Euroclears regler mm

För Servicekonto gäller - utöver vad som framgår av dessa allmänna villkor och vad som föreskrivs i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument - Euroclears vid var tid gällande regler och rutiner för Servicekonton och VP-konton. En sammanfattning av dessa framgår av "Information om VP-Konto med utökade servicefunktioner (Servicekonto)", vilken kan tillhandahållas av banken på begäran av kund.

13. Reklamation

Om kunden vill påtala eventuella fel eller brister som framgår av avräkningsnota eller kontoinformation, att sådan information uteblivit eller eventuella övriga fel eller brister vid uppdragets utförande enligt dessa allmänna villkor, ska kunden omgående underrätta banken om detta (reklamation). Om kunden vill begära hävning av ett köp- eller säljuppdrag ska detta uttryckligen och omgående framföras till banken. Om reklamation eller begäran om hävning inte lämnas omgående förlorar kunden rätten att begära ersättning, häva uppdraget eller kräva andra åtgärder från bankens sida. Se även Allmänna villkor för handel med finansiella instrument.

14. Bankens ansvar

Banken är inte ansvarig för skada som beror av svenskt eller utländskt lagbud, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller även om banken själv är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd.

Skada som uppkommit i andra fall, ska inte ersättas av banken, om den varit normalt aktsam.

Banken svarar inte för skada som orsakats av - svensk eller utländsk - handelsplats, depåförande institut, central värdepappersförvarare, clearingorganisation, eller andra som tillhandahåller motsvarande tjänster, och inte heller av uppdragstagare som banken med tillbörlig omsorg anlitat eller som anvisats av kunden. Det samma gäller skada som orsakats av att ovan nämnda organisationer eller uppdragstagare blivit insolventa. Banken svarar inte heller för skada som uppkommer för kunden eller annan i anledning av förfogandeinskränkning som kan komma att tillämpas mot banken beträffande finansiella instrument. Banken ansvarar inte i något fall för indirekt skada.

Vad gäller handel med finansiella instrument, se Allmänna villkor för handel med finansiella instrument.

Föreligger hinder för banken, på grund av omständighet som anges i första stycket, att helt eller delvis verkställa registrering eller att vidta annan åtgärd avseende Servicekontot, på grund av omständighet som anges ovan, får åtgärd uppskjutas till dess hindret har upphört. Om banken till följd av sådan omständighet är förhindrad att verkställa eller ta emot betalning/leverans, ska banken respektive kunden inte vara skyldig att erlagga ränta. Beträffande utländska aktier svarar banken inte i något fall för att kunden kan utöva andra rättigheter avseende utländska aktier som kan tillkomma ägare av sådana aktier, än som reglerats i dessa allmänna villkor.

Vad ovan sagts gäller i den mån inte annat följer av lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Allmänna villkor för Servicekonto, 7415V003, fortsättning

15. Upphörande

Avtalet om Servicekonto upphör genom uppsägning från kundens sida så snart banken fått skriftligt meddelande därom, och genom uppsägning från bankens sida med verkan 30 dagar efter det att skriftligt meddelande därom sänts till kunden. Vid missskötsel har banken rätt att säga upp avtalet till upphörande med omedelbar verkan.

Vid avtalets upphörande ska Servicekontot avslutas. Genomförda transaktioner som inte bokförts på kontot ska dock fullföljas innan kontot avslutas. Om det är möjligt kan dock banken omregistrera Servicekontot till ett vanligt VP-konto, såvida inte kunden begärt att kontot ska avslutas.

Om kontot ska avslutas, ska kunden omgående till banken anmäla till vilket annat konto finansiella instrument på Servicekontot ska överföras. Om banken inte mottagit sådana instruktioner inom två månader från den dag banken mottog begäran om avslutande eller beslöt avsluta kontot, får banken öppna VP-konto i kundens namn hos Euroclears Kontoförande Institut, VKI AB och till sådant konto överföra finansiella instrument från Servicekontot. Om de finansiella instrumenten inte kan registreras på VP-konto i nämnda institut, får banken för kundens räkning avyttra dessa vid tidpunkt och på sätt som banken bestämmer.

16. Information om behandling av personuppgifter

Personuppgifter som kunden lämnar i samband med intresseanmälan/ansökan/avtal eller som i övrigt registreras i samband därmed behandlas av banken för förberedelse och administration av den berörda tjänsten. Personuppgifterna utgör vidare underlag för

marknads- och kundanalyser, affärsuppföljning, affärs- och metodutveckling samt riskhantering. Med riskhantering avses även behandling av uppgifter om kredittagare och krediter för kvalitetsbedömning av krediter för kapitaltäckningsändamål.

Personuppgifterna används också för marknadsföringsändamål. Behandlingen av personuppgifterna kan, inom ramen för gällande sekretessbestämmelser, även ske hos andra bolag i Nordeakoncernen och andra företag som koncernen samarbetar med för sin verksamhet, tex Bankgirocentralen och SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).

Transaktioner via SWIFT medför att personuppgifter i uppdraget behandlas i SWIFT centrala transaktionsdatabaser såväl i Europa som i USA. Information i uppdraget kan därmed också komma att lämnas ut till myndigheter i andra länder än Sverige enligt lokal lagstiftning.

Banken kan komma att kontrollera betalningsinformationen mot sanktionslistor som banken enligt lag eller myndighetsbeslut är skyldig eller har rätt att tillämpa i syfte att säkerställa att betalningen genomförs.

Om kunden vill få information om vilka personuppgifter om honom eller henne som behandlas av banken kan kunden skriftligen begära detta hos Nordea Bank AB (publ), Personuppgiftsansvarig, 105 71 Stockholm. Kund som vill begära rättelse av felaktig eller missvisande uppgift kan vända sig till banken på ovan angiven adress.

Handel med finansiella instrument , Allmänna villkor 9239V003
Uppdrag

Begäran ("order") från kunden lämnad på det sätt banken har anvisat, om utförande av handel (uppdrag) innebär ett åtagande för banken att söka träffa avtal avseende handel med finansiella instrument i enlighet med de villkor kunden lämnat. Om inte särskild överenskommelse har träffats om annat lämnar banken inte någon garanti för att ett uppdrag leder till handel. Bankens utförande av uppdrag med tillämpning av gällande marknadsregler och god sed på marknaden. Banken är inte skyldig att acceptera uppdrag. Banken äger rätt att utan angivande av skäl avsäga sig uppdrag om banken kan misstänka att ett utförande av uppdraget kan stå i strid med gällande lagstiftning, exempelvis om marknadsmissbruk eller andra tillämpliga marknadsregler eller god sed på marknaden eller om banken av annan anledning anser att det föreligger särskilda skäl därtill. Kunden är medveten om att banken kan spela in telefonsamtal till exempel i samband med att kunden lämnar banken uppdrag eller betalnings- eller leveransinstruktioner.

Kundens order gäller till och med kl. 24.00 svensk tid den dag som kunden valt som sista dag för orderns giltighet. Ordern gäller dock längst till och med den tidpunkt nämnda dag då banken avslutar sin handel med det slag av finansiellt instrument som ordern avser.

Riktlinjer för utförande av order

Vid utförande av order för kunder som av banken generellt eller i särskilt fall behandlas som icke-professionella eller professionella kunder gäller bankens vid var tid gällande riktlinjer för orderutförande.

Kommission, kombination och självinträde

Banken får - om kundens uppdrag är ett kommissionsuppdrag - utföra uppdraget antingen genom avtal med annan för kundens räkning men i eget namn innefattande avtal med annan kund hos banken (s.k. kombination) eller genom att självt inträda som köpare eller säljare (s.k. självinträde).

Utförande och/eller vidarebefordran av order på kunds initiativ utan passandebedömning

Vid utförande och/eller vidarebefordran av order på kundens initiativ avseende okomplicerade instrument kommer banken regelmässigt inte att bedöma om den aktuella tjänsten eller det finansiella instrumentet passar kunden.

Köppuppdrag

I det fall kunden ("köparen") lämnat uppdrag om köp av finansiella instrument gäller följande.

Köparen ska till banken, enligt vad som framgår av avräkningsnotan, och om inte annat överenskommit, senast likviddagens morgon kl. 08.00 erlägga angivet totalbelopp i där angiven valuta. Har uppdraget utförts i annan valuta än svenska kronor anges valutaslaget på avräkningsnotan. Vid växling av valuta anges den av banken vid var tid tillämpade växlingskursen.

De finansiella instrument som uppdraget omfattar överförs till köparen, i den mån annat inte föranleds av lag, myndighets föreskrifter, speciella regler för ifrågavarande instrument eller särskild överenskommelse med köparen,

- i fråga om instrument som skall ägarregistreras hos central värdepappersförvarare/motsvarande eller instrument som skall förtecknas i depå hos banken, genom att banken vidtar de registreringsåtgärder som erfordras,

- i fråga om instrument som skall förtecknas i depå/motsvarande hos annat depåförande institut, genom att köparen instruerar det institutet om mottagande av de instrument som uppdraget omfattar och

- i fråga om instrument som utfärdats i dokumentform, genom överlämnande till köparen.

Om inte annat följer av särskilda villkor för köpet, har banken, för att erhålla betalning för sin fordran, rätt att med det totalbelopp som framgår av avräkningsnotan belasta av köparen anvisat konto som denne har i banken.

Om konto inte anvisats eller medel saknas på anvisat konto, får annat konto som köparen har i banken belastas. Banken får dessutom från mottagandet av uppdraget reservera medel för detta på konto som köparen har i banken. Om tillgodohavande helt eller delvis saknas i den valuta som betalningen skall ske i, har banken rätt att växla tillgodohavande i annan valuta till den valuta som betalningen skall ske i, enligt den av banken vid var tid tillämpade växlingskursen.

Fullgör köparen inte sin betalningsskyldighet gentemot banken, har banken rätt till ränta på sin fordran till dess full betalning erlagts. Ränta beräknas från den likviddag som anges i avräkningsnota eller den senare dag, då instrumenten fanns tillgängliga för köparen, till och med den dag betalning sker. Ränta utgår för varje period om en vecka eller del av vecka, varunder dröjsmålet varar, efter en årlig räntesats som med åtta procentenheter överstiger den STIBOR-ränta (Stockholm Interbank Offered Rate) för en veckas upplåning, som fastställts två bankdagar före den första dagen i varje sådan period. Ränta utgår dock inte för någon dag efter lägre räntesats än som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med tillägg av åtta procentenheter.

Banken har panträtt i de köpta instrumenten till säkerhet för sin fordran på köparen med anledning av uppdraget. Banken har rätt att vidta erforderliga åtgärder för att fullborda denna panträtt. Fullgör köparen inte sin betalningsskyldighet gentemot banken, får banken - på det sätt och vid den tidpunkt banken finner lämpligt - sälja berörda instrument eller vidta andra dispositioner för att avveckla affären. Banken får för sådant ändamål teckna köparens namn och vidta de övriga åtgärder som kan erfordras i samband med avvecklingen. Banken har rätt att ur erhållen likvid tillgodogöra sig vad som erfordras för betalning av bankens fordran jämte ränta enligt ovan samt ersättning för bankens arbete och kostnader samt i förekommande fall för valutakursförluster.

Om, vid försäljning eller andra dispositioner enligt vad nyss sagts, likviden inte täcker bankens hela fordran, ska köparen svara för mellanskillnaden jämte ränta enligt ovan. Banken får också för detta fall, i den ordning som ovan sagts, belasta konto som köparen har i banken.

Om banken efter det att avslut träffats inte inom skälig tid fullgjort vad på banken ankommer för att tillhandahålla köparen instrumenten, har köparen rätt att återkalla uppdraget och befrias från sina skyldigheter med anledning av detta.

Vad ovan sagts innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som kan tillkomma banken på grund av lag.

Handel med finansiella instrument , Allmänna villkor 9239V003, fortsättning
Säljuppdrag

I det fall kunden ("säljaren") lämnat uppdrag om försäljning av finansiella instrument gäller följande.

Banken ska med anledning av uppdraget erhålla fri dispositionsrätt till de instrument som uppdraget omfattar.

Är instrumenten ägarregistrerade hos central värdepappersförvarare/ motsvarande eller förtecknade i depå hos banken, har banken rätt att vidta de registreringsåtgärder som erfordras.

I övriga fall ska säljaren, om inte annat överenskommit, samtidigt med att uppdraget lämnas vidta de åtgärder som erfordras för att banken ska erhålla fri dispositionsrätt till instrumenten.

Därvid gäller

- i fråga om instrument förtecknade i depå/ motsvarande hos annat depåförande institut, att säljaren omgående ska instruera det institutet om skyndsam överföring till banken av de instrument som uppdraget omfattar och

- i fråga om instrument som utfärdas i dokumentform, att säljaren ska överlämna dessa till banken.

Om banken inte samtidigt med uppdraget, eller inom annan överenskommen tid, erhållit fri dispositionsrätt till instrumenten, fullgör banken, på det sätt banken finner lämpligt, avtalet gentemot motparten. Säljaren ska ersätta banken kostnaden härför jämte ränta räknat från den dag kostnaden uppkom till och med den dag betalning sker. Ränta utgår för varje period om en vecka eller del av vecka, varunder beloppet utestår obetalt, efter en årlig räntesats som med åtta procentenheter överstiger den STIBOR-ränta (Stockholm Interbank Offered Rate) för en veckas upplåning, som fastställts två bankdagar före den första dagen i varje sådan period. Ränta utgår dock inte för någon dag efter lägre räntesats än som motsvarar den av Riksbanken fastställda, vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med tillägg av åtta procentenheter.

Säljaren ska dessutom utge ersättning för bankens arbete och kostnader samt i förekommande fall för valutakursförluster. Banken får belasta av säljaren anvisat konto i banken för att erhålla betalning för sin fordran på säljaren. Om medel saknas på anvisat konto eller om konto inte anvisats, får annat konto som säljaren har i banken belastas. Om tillgodohavande helt eller delvis saknas i den valuta som fordran angivits i, har banken rätt att växla tillgodohavande i annan valuta till den valuta som fordran angivits i, enligt den av banken vid var tid tillämpade växlingskursen.

Säljaren erhåller från banken, enligt vad som framgår av avräkningsnotan och om inte annat överenskommit, senast kl. 18.00 på likviddagen angivet nettobelopp. Har uppdraget utförts i annan valuta än svenska kronor anges valutaslaget på avräkningsnotan. Vid växling av valuta anges den av banken vid var tid tillämpade växlingskursen. Har säljaren inte, samtidigt med att uppdraget lämnades eller vid annan överenskommen tidpunkt, vidtagit de åtgärder som erfordras för att banken ska erhålla fri dispositionsrätt till de instrument som uppdraget omfattar, erhåller säljaren likvid tidigast andra bankdagen efter det att banken fick tillgång till instrumenten, dock tidigast på angiven likviddag. Om säljaren vidtagit erforderliga åtgärder senare än kl. 12.00 viss bankdag har banken rätt att behandla dessa som vidtagna först påföljande bankdag.

Banken ska vid dröjsmål från säljarens sida eller om banken annars har skäligen anledning därtill ha rätt att avsäga sig uppdraget och befrias därigenom från sina skyldigheter med anledning av detta.

Om säljaren vidtagit erforderliga åtgärder i samband med uppdraget, men banken efter det att avslut träffats inte inom skäligen tid erlagt likvid med anledning av uppdraget, har säljaren rätt att återkalla uppdraget och befrias från sina skyldigheter med anledning av detta.

Transaktioner med utländsk anknytning

Avsteg från ovan angivna villkor beträffande köp- respektive säljuppdrag kan förekomma vid transaktioner med utländsk anknytning.

Avräkningsnota

När banken utför ett uppdrag ska banken lämna information om utförandet genom avräkningsnota eller motsvarande redovisning.

Om uppdraget utförts genom avtal direkt med banken anges det på avräkningsnotan eller motsvarande att uppdraget utförts i egen räkning, genom intern affär eller med banken som kundens motpart. Om uppdraget utförts genom avtal med en annan kund hos banken (däribland en juridisk person i bankens företagsgrupp) anges det på avräkningsnotan eller motsvarande att uppdraget utförts genom inbördes avslut eller intern affär. Vad som sägs i detta stycke gäller dock inte om uppdraget utförts inom ramen för ett handelssystem med anonym handel och i konkurrens.

Om banken efter särskild överenskommelse med kund upprättat avräkningsnota utan att ha köpt eller sålt de finansiella instrumenten för kundens räkning anges detta förhållande på avräkningsnotan exempelvis genom angivande av att banken endast medverkar vid utväxling av likvid och finansiella instrument.

Clearing och avveckling av utförda uppdrag

En handelsplats regler för clearing och avveckling av transaktioner som genomförts på handelsplatsen måste följas av banken. Sådana regler kan bl.a innebära krav på användandet av en clearingorganisation i form av en central motpart. Mellan kunden och banken slutförs utfört uppdrag eller vad som ovan anges beträffande köp- respektive säljuppdrag, i den mån inte annat överenskommit.

Annullering av order och makulering av avslut

Banken äger rätt att annullera kundens order eller makulera avslut som träffats för kundens räkning i den omfattning som ordern annullerats eller avslutet makulerats av aktuell handelsplats. Detsamma gäller om banken i annat fall finner annullering av order eller makulering av avslut vara påkallad med hänsyn till att ett uppenbart fel begåtts av banken, marknadsmotpart eller av kunden själv eller, om kunden genom order handlat i strid med gällande lag eller annan författning eller i övrigt brutit mot god sed på värdepappersmarknaden.

Om enskild order annullerats eller avslut makulerats, ska banken utan oskäligt dröjsmål informera kunden om detta. Om handelsplatsen, till följd av handelsstopp, tekniskt fel eller liknande, annullerat samtliga order som berörs kommer banken att informera kunden endast om banken inte lägger in ordern på nytt, vilket i så fall normalt sker på oförändrade villkor.

K

 Kundens
blad

 7416
V003
(jun 13)
10 (21)

Handel med finansiella instrument , Allmänna villkor 9239V003, fortsättning
Utlämnande av uppgift till annan

Banken kan, till följd av - svensk eller utländsk - lag, myndighets föreskrift, handelsregler eller avtal/villkor för visst värdepapper, vara skyldig att till annan lämna uppgift om kundens uppdrag enligt dessa allmänna villkor. Kunden är skyldig att tillhandahålla banken sådana uppgifter på begäran av banken.

Reklamationer och hävning

Kunden ska granska avräkningsnota eller motsvarande redovisning om uppdragets utförande samt också bevaka att sådana erhålls.

Kunden skall påtala eventuella fel eller brister som framgår av avräkningsnota, att avräkningsnota uteblivit eller eventuella övriga fel eller brister vid uppdragets utförande, och kunden ska omgående underrätta banken om detta (reklamation).

Om kunden vill begära hävning av ett utfört köp- eller säljuppdrag ska detta framföras uttryckligen till banken, i samband med att felet eller bristen påtalas. För utfört uppdrag lämnat av en konsument i egenskap av icke-professionell kund gäller dock att begäran om hävning får framföras till banken utan dröjsmål och att begäran om annat pris får framföras till banken inom skäligen tid efter det att kunden insåg eller borde ha insett de omständigheter som legat till grund för aktuell begäran.

Om reklamation eller begäran om hävning eller annat pris inte lämnas inom tid som anges ovan förlorar kunden rätten att begära ersättning, häva utfört uppdrag eller kräva andra åtgärder från bankens sida.

Begränsning av bankens ansvar

Banken är inte ansvarig för skada som beror på svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländsk myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller även om banken själv är föremål för eller vidtar sådan konfliktåtgärd.

Skada som uppkommit i andra fall ska inte ersättas av banken, om den varit normalt aktsam.

Banken svarar inte för skada som orsakats av svensk eller utländsk handelsplats, depåförande institut, central värdepappersförvarare, clearingorganisation, eller andra som tillhandahåller motsvarande tjänster, och inte heller av uppdragstagare som banken med tillbörlig omsorg anlitat eller som anvisats av kunden. Detsamma gäller skada som orsakats av att ovannämnda organisationer eller uppdragstagare blivit insolventa. Banken svarar inte för skada som uppkommer för kunden eller annan med anledning av förfogandeinskränkning som kan komma att tillämpas mot banken beträffande finansiella instrument.

För uppdrag lämnat av annan kund än konsument i egenskap av icke-professionell kund, ansvarar banken inte för indirekt skada, om inte den indirekta skadan orsakats av grov vårdslöshet.

Föreligger hinder för banken, på grund av omständighet som anges i första stycket, att helt eller delvis utföra köp- eller säljuppdrag avseende finansiella instrument får åtgärd uppskjutas till dess hindret har upphört. Om banken till följd av sådan omständighet är förhindrat att verkställa eller ta emot betalning/ leverans, ska banken respektive kunden inte vara skyldiga att erlagga ränta.

Vad ovan sagts gäller i den mån inte annat följer av lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Meddelande

Meddelande som avsänts av banken med rekommenderat brev eller vanligt brev ska anses ha nått kunden senast femte bankdagen efter avsändandet, om brevet sänts till den adress som kunden uppgivit.

Meddelande genom telefax, telex, S.W.I.F.T., Internet eller annan elektronisk kommunikation ska anses ha kommit kunden tillhanda vid avsändandet om det sänts till av kund uppgivet nummer eller elektronisk adress. Om ett sådant meddelande når kunden på icke normal kontorstid ska meddelandet anses ha kommit mottagaren tillhanda vid början av påföljande bankdag.

Meddelande från kunden till banken ska ställas till den adress som anges i mellan kunden och banken gällande Depå-/kontoavtalet eller Servicekontoavtalet såvida inte banken begärt svar till annan adress. Meddelande från kunden ska anses ha kommit banken tillhanda den bankdag meddelandet kommit fram till nämnda adress. För meddelande avseende reklamation och hävning med anledning av kommissionsuppdrag som konsument lämnat i egenskap av icke-professionell kund, gäller att meddelandet kan åberopas om det avsänts på ett ändamålsenligt sätt, även om det försenats, förvanskats eller inte kommit fram. Dock ska kund om denna har anledning anta att meddelandet inte kommit banken tillhanda eller förvanskats, skicka om meddelandet till banken.

Information om behandling av personuppgifter

Personuppgifter som kunden lämnar i samband med uppdraget eller som i övrigt registreras i samband därmed behandlas av banken för förberedelse och administration av uppdraget och tillhörande tjänster samt för fullgörande av bankens rättsliga skyldigheter. Personuppgifterna utgör vidare underlag för marknads- och kundanalyser, affärsuppföljning, affärs- och metodutveckling samt riskhantering. Personuppgifterna används också för marknadsföringsändamål. Behandlingen av personuppgifterna kan även ske hos andra bolag i Nordeakoncernen och andra företag som koncernen samarbetar med för sin verksamhet.

Om kunden vill få information om vilka personuppgifter om honom eller henne som behandlas av banken kan kunden skriftligen begära detta hos Nordea Bank, Personuppgiftsansvarig, 105 71 Stockholm. Kund som vill begära rättelse av felaktig eller missvisande uppgift kan vända sig till banken på ovan angiven adress eller på telefon 08-614 70 00.

Tillämplig lag

Tolkning och tillämpning av dessa villkor och bankens riktlinjer för orderutförande skall ske enligt svensk rätt.

Nordeas riktlinjer för orderutförande november 2007
1. Riktlinjer för orderutförande

Nordea har fastställt följande riktlinjer för att säkerställa att kundorder avseende finansiella instrument utförs på bästa möjliga sätt. Riktlinjerna omfattar samtliga kunder, oavsett kundkategori.

Nordea ska följa dessa riktlinjer såvida inte kunden lämnar särskilda instruktioner om hur en order ska hanteras. Kunden ska vara medveten om att sådana instruktioner kan innebära att Nordea inte kan vidta de åtgärder som anges i riktlinjerna för att uppnå bästa möjliga resultat. Handelsregler på den aktuella marknaden kan medföra att vissa instruktioner som lämnats av kunden inte kan följas.

2. Val av handelsplats

Nordea har tillgång till ett antal handelsplatser och bedömer regelbundet vilka handelsplatser som ska användas. På www.nordea.com finns en aktuell lista över de handelsplatser som Nordea använder.

Vid valet av den bästa handelsplatsen beaktar Nordea i vart fall:

- * orderns storlek och ordertypen
- * det pris till vilket ordern kan utföras samt de kostnader som uppstår för kunden
- * hur snabbt och hur sannolikt det är att ordern kan utföras och avvecklas.

Normalt tillmäts priset störst betydelse, men för en order som på grund av sin storlek eller typ kan komma att påverka aktuellt pris på det finansiella instrumentet eller på de marknader där ordern kan utföras, kan Nordea ta större hänsyn till andra faktorer för att säkerställa att ordern utförs så snabbt som möjligt.

Om det är stora skillnader mellan olika handelsplatser i fråga om hur snabbt eller hur sannolikt det är att ordern kan utföras eller avvecklas kan detta bli avgörande för vilken handelsplats som väljs.

Order som är stora i förhållande till den totala omsättningen på marknaden utförs vanligen på den marknad som har bäst likviditet, dvs den handelsplats där en stor order kan utföras snabbt med minsta påverkan på marknadspriset.

Nordea kan utföra en order utanför en reglerad marknad, antingen mot det egna handelslagret, en annan kund eller annan tredje part, såvida inte kunden har lämnat särskild instruktion om att ordern måste utföras på en reglerad marknad.

3. Order avseende finansiella instrument som huvudsakligen handlas på externa handelsplatser

Detta avsnitt gäller order avseende finansiella instrument som handlas på reglerade marknader, multilaterala handelssystem (Multilateral Trading Facility, MTF) eller andra organiserade handelsplatser, till exempel:

- * aktier som tagits upp till handel på en reglerad marknad eller MTF (t ex börsnoterade aktier)
- * derivatinstrument som tagits upp till handel på en reglerad marknad eller MTF (t ex optioner och terminer som noterats på en derivatbörs)
- * fondandelar som tagits upp till handel på en reglerad marknad eller MTF.

3.1 Order till marknadspris

Om kunden vill att ordern ska utföras till marknadspris väljs den handelsplats som bedöms ge bästa resultat i enlighet med avsnitt 2 ovan. Om Nordea inte har tillgång till den aktuella handelsplatsen vidarebefordras ordern till ett annat värdepappersinstitut eller motsvarande som utför ordern. Dessa företag utvärderas kontinuerligt och väljs utifrån deras förmåga att erbjuda bra orderutförande.

Nordea kan dela upp en order i flera order på marknaden för att begränsa uppkomsten av prisrörelser som kan vara negativa för kunden. Priset beräknas som volymvägt genomsnittspris.

Köporder utförs till lägsta möjliga pris och säljorder utförs till högsta möjliga pris.

Nordea kan också välja att utföra hela eller delar av ordern mot det egna handelslagret, en annan kund eller annan tredje part. Ordern utförs då till ett pris som speglar rådande marknadsförhållanden.

3.2 Limitorder

Om kunden har angett ett bestämt pris för ordern (limitorder) hanteras ordern enligt ovan, men ordern utförs inte förrän hela eller en del av ordern kan utföras till det angivna priset eller bättre.

I de fall där en limitorder från en kund inte utförs omedelbart offentliggör Nordea ordern genom att skicka den till aktuell handelsplats, såvida inget annat har avtalats med kunden.

3.3 Andra ordertyper

Andra typer av order, med t ex stängningspris eller volymvägt genomsnittspris som villkor, anses innehålla särskilda instruktioner och utförs i enlighet med dessa.

4. Transaktioner med finansiella instrument som inte huvudsakligen handlas på externa handelsplatser

Detta avsnitt gäller transaktioner med finansiella instrument som normalt handlas direkt med en motpart (OTC), till exempel:

- * obligationer, statskuldväxlar och andra penningmarknadsinstrument
- * OTC-derivat
- * andra instrument som utfärdats av Nordea eller annat värdepappersinstitut eller motsvarande.

För dessa instrument baseras priset på marknadsvärdet eller värdet på den underliggande tillgången, men även kostnaden för Nordeas affärsmodell och utnyttjandet av bankens kapital i samband med kundens affärer beaktas vid prissättningen.

4.1 Priser på begäran

När Nordea ställer ett pris på den här typen av instrument träffas ett avtal mellan Nordea och kunden antingen när kunden accepterar ett fast pris eller när Nordea bekräftar priset till kunden och kunden accepterar priset. Nordea har därmed träffat ett avtal med kunden och utför inte en order för kundens räkning. De rutiner som anges i dessa riktlinjer för att säkerställa att order utförs på bästa möjliga sätt omfattar alltså inte den här typen av transaktioner.

4.2 Utförande av order

Nordea utför order för kunders räkning avseende dessa instrument mot det egna handelslagret.

För varje specifik affär söks marknadsinformation via värdepappersinstitut eller motsvarande, möjliga motparter och andra tillgängliga informationskällor.

5. Fondandelar

I fråga om fondandelar utför Nordea kundorder genom att vidarebefordra ordern till fondbolaget, eller motsvarande, för utförande i enlighet med fondbestämmelserna eller motsvarande. Om fondandelar har tagits upp till handel på en reglerad marknad eller MTF gäller riktlinjerna i avsnitt 3 ovan.

Nordeas riktlinjer för orderutförande november 2007, fortsättning**6. Hantering, sammanläggning och fördelning av order**

Nordea utför kundorder snabbt, effektivt och rättvist. Jämförbara kundorder utförs i den tidsordning de tagits emot, såvida inte detta omöjliggörs av orderns egenskaper eller rådande marknadsförhållanden, eller om något annat krävs för att tillvarata kundens intressen.

Nordea kan lägga samman en kundorder med andra kundorder eller med transaktioner för egen räkning om det är osannolikt att sammanläggningen generellt blir till nackdel för enskilda kunder vars order ingår i den sammanlagda ordern. Sammanläggningen kan vara till nackdel med avseende på en enskild order.

En sammanlagd order som har utförts i sin helhet fördelas till genomsnittligt pris. Om en sammanlagd order endast har utförts delvis görs fördelningen proportionellt till genomsnittligt pris. Om en kundorder har lagts samman med en transaktion för Nordeas egen räkning och den sammanlagda ordern endast delvis har utförts ska kunden normalt ha företräde vid fördelningen.

7. Uppförandekod

Nordea är medlem i följande organisationer och följer deras rekommenderade uppförandekoder:

- * Den danske Børsmæglerforening
- * Finska Fondhandlareföreningen
- * Norges Fondsmæglerforbund
- * Svenska Fondhandlareföreningen
- * ISDA
- * ICMA
- * ACI

8. Förbehåll

Vid systemavbrott, systemstörningar eller exceptionella marknadsförhållanden kan Nordea utföra order på andra handelsplatser eller enligt andra överväganden än dem som anges i dessa riktlinjer.

9. Översyn

För att löpande säkerställa att orderutförandet sker på bästa möjliga sätt ska Nordea minst en gång per år göra en översyn av riktlinjerna liksom av metoderna och handelsplatserna som används för orderutförande, inklusive andra företag till vilka Nordea vidarebefordrar order för utförande. Ändringar och uppdateringar publiceras på Nordeas webbplats och gäller från publiceringsdagen.

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001
1. INLEDNING

Placeringar i värdepapper kan ge avkastning i form av utdelning eller ränta men är också förenade med ett antal risker. Värdepapper är av olika slag och konstruerade på olika sätt varför du endast bör göra placeringar i värdepapper om du är medveten om värdepapperets egenskaper och risker. Placeringar i värdepapper kan både öka och minska i värde. Därför är det viktigt att du fortlöpande bevakar värdeförändringar i ditt värdepappersinnehav och är beredd att vidta åtgärder, om det behövs, t.ex. genom omplaceringar när en placering utvecklas negativt. Du bör observera att det inte finns någon garanti för att du får tillbaka det kapital du placerat. Att värdepapper historiskt sett gett god avkastning är inte heller någon garanti för att den framtida avkastningen blir god.

Vid handel med värdepapper är det viktigt att du sätter dig in i de villkor som gäller för handeln, t.ex. bankens allmänna villkor för handel med finansiella instrument. Det är också viktigt att du kontrollerar avräkningsnotan och omgående reklamerar eventuella fel. All handel med värdepapper sker på din egen risk.

I det följande ges en beskrivning av de vanligaste värdepapperen, handeln med dessa och exempel på de risker som är förenade därmed. Du kan också få ytterligare information genom att kontakta banken eller via Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida www.konsumentbankbyran.se eller Swedsecs hemsida www.swedsec.se.

I vissa fall upprättar den som ger ut (emitterar) värdepapper ett prospekt, t.ex. för aktier, indexobligationer eller warranter, som innehåller information om värdepapperen och risker förenade därmed. Du bör ta del av prospekt innan en investering i sådana värdepapper görs.

Med **värdepapper** avses i denna information **finansiella instrument**, dvs. bland annat aktier i aktiebolag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper utom betalningsmedel som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden. Med **värdepappersföretag** avses i denna information företag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse, t.ex. en bank eller en fondkommissionär.

2. ALLMÄNT OM HANDEL MED VÄRDEPAPPER

Handel med värdepapper sker i huvudsak i organiserad form vid en **handelsplats**. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Du måste normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja värdepapper.

2.1 Handelsplatser

Med handelsplatser avses reglerad marknad, handelsplattform (Multilateral Trading Facility, MTF) och systematisk internhandlare (SI) samt där det sker handel hos värdepappersföretagen.

I Sverige finns i dagsläget två reglerade marknader, OMX Nordiska Börs Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (handelsplattformar) samt på **värdepappersföretagens egna listor**.

På en **reglerad marknad** handlas olika typer av värdepapper. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende bolagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av bolagets ekonomi och verksamhet.

En **handelsplattform (MTF)** kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de värdepapper som handlas på en handelsplattform jämfört med värdepapper som handlas på en reglerad marknad.

En **systematisk internhandlare** är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra bud på köp- och/eller säljpriser för aktier som den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel med.

Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel. Det sker mot företagets egna lager eller mot någon annan av företagets kunder.

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra handelsplatser utgör en **andrahandsmarknad** för värdepapper som ett bolag redan givit ut (emitterat). Det är en fördel för investerarna om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs. det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudscurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, men även bolagen har en fördel av en välfungerande andrahandsmarknad genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till bolagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller primärmarknaden, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

2.2 Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelas vanligen handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t.ex. på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra medier. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara bolagets börsvärde (t.ex. Stockholmsbörsens Large-, Mid- och Small cap) men även hur bolaget uppfyller olika krav på aktiekapitalets storlek, på spridning av aktierna till många ägare, på verksamhetshistoria och på information om ekonomi och verksamhet. De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersföretag publicerar också egna listor över värdepapper som handlas via företaget, kurser till vilka instrumenten handlas etc., t.ex. via företagets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser m.m. avseende aktier såväl som andra typer av värdepapper, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t.ex. handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra media. Hur aktuella kursuppgifterna är beror på sättet de publiceras på.

3. GENERELLT OM RISKER MED VÄRDEPAPPER OCH HANDEL MED VÄRDEPAPPER
3.1 Allmänt om risker

Värdepapper kan ge **avkastning** i form av **utdelning** (aktier och fonder) eller **ränta** (räntebärande instrument). Dessutom kan priset (kursen) på värdepapperet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om blankning i avsnitt 9 nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001 fortsättning

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs. som ger vinst, helst så hög som möjligt. Men det finns också en **risk** att den totala avkastningen blir negativ dvs. att det blir en **förlust** på placeringen. Riskerna för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett värdepapper kopplad till risken för förlust. Längre tid för placeringen medför större vinstchans respektive förlustrisk. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal värdepapper utan att i stället placera i **flera olika** värdepapper. Dessa värdepapper bör erbjuda en **spridning av riskerna** och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska värdepapper tillkommer en **valutarisk**. Dessutom kan placeringen och dess avkastning påverkas av brister i och avsaknad av infrastruktur på vissa marknader, politiska händelser, utländska myndighetsåtgärder eller lagstiftning och att den som givit ut värdepapperet lämnat bristfällig information.

Placeringar i värdepapper är förknippade med **ekonomisk risk**, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information. Du svarar själv för risken och måste därför själv skaffa dig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, fondbestämmelser, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och riskerna förknippade därmed. Du måste också fortlöpande bevaka dina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om du fått individuell rådgivning vid placeringstillfället. Du bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att utveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med värdepapper på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre (se ovan). Det är vidare viktigt att du är införstådd med risken för förseningar vid utförandet av köp- eller försäljningsuppdrag, leverans av värdepapper eller betalning av försäljningslikvid på grund av fel eller brister i teknisk utrustning eller programvara eller på grund av administrativa fel eller brister hos marknadsplats, VPC AB, leverantör av telekommunikationsmedel eller marknadsaktör eller på grund av att en marknadsaktörs betalningssvårigheter sprids till andra aktörer.

3.2 Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då du gör en placering i värdepapper, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och väga samman. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

Marknadsrisk – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där du har din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.

Kreditrisk – risken för bristande betalningsförmåga hos exempelvis en emittent eller en motpart.

Prisvolatilitetsrisk – risken för stora svängningar i kursen/priset på ett värdepapper påverkar placeringen negativt.

Kursrisk – risken att kursen/priset på ett värdepapper går ner.

Skatterisk – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

Valutarisk – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (exempelvis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

Hävstångseffektsrisk – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande tillgången får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.

Legal risk – risken att lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.

Bolagsspecifik risk – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de värdepapper som är relaterade till bolaget därmed kan falla i värde.

Branschspecifik risk – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de värdepapper som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.

Likviditetsrisk – risken att du inte kan sälja eller köpa ett värdepapper vid en viss önskad tidpunkt på grund av att omsättningen i det värdepapperet är låg.

Ränterisk – risken att det värdepapper du placerat i minskar i värde på grund av förändringar i marknadsräntan.

4. AKTIER OCH AKTIERELATERADE INSTRUMENT
4.1 Allmänt om aktier
4.1.1 Aktier och aktiebolag

Det finns två slag av aktiebolag, **publika** och **privata**. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats. Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av bolagets **aktiekapital**. Går bolaget med vinst lämnar bolaget vanligen **utdelning** på aktierna. Aktier ger också **rösträtt** på bolagsstämman, som är det högsta beslutande organet i bolaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera.

4.1.2 Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av **bolagets framtidsutsikter**. En aktie upp- eller nedvärderas främst grundat på investerarnas analyser och bedömningar av bolagets möjligheter att göra **framtida vinster**. Den framtida **utvecklingen i omvärlden** avseende konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv. avgör hur efterfrågan blir på bolagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på bolagets aktier.

Det aktuella **ränteläget** spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande värdepapper, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan löpande (emitterade) räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på löpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att räntorna på bolagets skulder ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i bolaget.

Också **andra till bolaget direkt knutna förhållanden**, t.ex. förändringar i bolagets ledning och organisation, produktionsstörningar m.m. kan starkt påverka bolagets framtida förmåga att skapa vinster såväl på kort som på lång sikt. Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i **konkurs**. Aktiekapitalet dvs. aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala bolagets skulder. Detta leder oftast till att aktierna i bolaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större **utländska reglerade marknader eller handelsplatser** inverkar på kurserna i Sverige, bl.a. därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar (arbitrage) sker mellan marknadsplatserna. Kursen på aktier i bolag som tillhör samma branschsektor påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001 fortsättning

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika mening om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur bolaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och då uppstår ett köptryck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köptryck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs. hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur aktiekursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad **spread**, mellan den kurs köparna är beredda att betala (**köpkursen**) och den kurs säljarna begär (**säljkursen**). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god **likviditet** och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor (t.ex. Stockholmsbörsens Nordiska listan samt NGMs NGM Equity) har normalt sett hög likviditet. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet i kurserna (**volatilitet**) dvs. upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (**betalkurser**), såsom högst/lägst/senast betalt under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och uppgifter om handlad volym i kronor publiceras bl.a. i de flesta större dagstidningarna, på text-TV och på olika Internet-sidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersföretag och medieföretag. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

4.1.3 Olika aktieserier

Aktier finns i olika serier, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en **begränsad rösträtt**, oftast en tiodels röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl.a. på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över bolaget genom att ge dem en stakare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D etc.

4.1.4 Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier

En akties kvotvärde är det belopp som varje aktie representerar av bolagets aktiekapital. Summan av alla aktier i ett bolag multiplicerat med kvotvärdet på varje aktie utgör bolagets aktiekapital. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t.ex. därför att kursen, dvs. marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s.k. **split**, minskas kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs per aktie.

Omvänt kan en **sammanläggning** av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunkit kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs per aktie.

4.1.5 Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs. upptas till handel på en reglerad marknad eller en handelsplattform (MTF). Allmänheten erbjuds då att teckna (köpa) aktier i bolaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i bolagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för **privatisering**.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta bolaget, kan uppköparen begära **tvångsinlösen** av kvarstående aktier från de ägare som inte accepterat uppköpserbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

4.1.6 Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar bolaget genom att ge ut nya aktier genom nyemission. Oftast får de gamla ägarna teckningsrätter som ger företräde att teckna aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissionskurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter det att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskiljts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De nya aktierna kan dock inte omgående överföras till aktieägarens konto (t.ex. Depå/konto eller Servicekonto) eftersom emissionen först måste vara genomförd och de nya aktierna registrerade hos Bolagsverket. Under mellantiden får aktieägaren Betalda Tecknings Aktier "BTA" som bevis för att aktieägaren kommer att få de nyemitterade aktierna. Utbyte av BTA mot de nyemitterade aktierna sker med automatik. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa. Även handel med BTA brukar förekomma under en kortare tid.

Aktiebolag kan även genomföra s.k. **riktad nyemission**, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s.k. **apportemission** ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsförelser eller tillgångar i annan form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s.k. **utspädning** av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i bolaget eftersom det totala antalet aktier har ökat, men befintliga aktieägares antal innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan bolaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s.k. **fondemission**. Vid fondemission tas hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare har. Om bolaget har aktier av olika slag som skiljer sig åt i fråga om rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst har aktieägaren rätt till nya aktier i enlighet med vad som anges i bolagsordningen. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att bolaget **skriver upp** kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

4.2 Allmänt om aktierelaterade instrument
4.2.1 Depåbevis

Svenskt depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av depåbeviset förvarar/innehar för innehavarens räkning. Depåbevis handlas på samma sätt som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där den utländska aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör eventuell valutarisk beaktas.

4.2.2 Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibel) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs. kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibel.

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001 fortsättning
4.2.3 Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränteplacering och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Placeringen ger en ränta, dvs. en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet kan få en eller fler aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

4.2.4 Teckningsoptioner

Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier mot betalning i pengar.

5. RÄNTERELATERADE INSTRUMENT

Ett **räntebärande värdepapper** är en **fordringsrätt** på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas normalt i form av ränta. Det finns olika former av räntebärande värdepapper beroende på vilken emittent som givit ut värdepapperet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, **löptiden** fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att sälja värdepapperet med rabatt (**diskonteringspapper**). Vid försäljningen beräknas priset på värdepapperet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (**nominella beloppet**). **Bankcertifikat och statsskuldväxlar** är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. **nollkupongskonstruktion**.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens **premieobligationer** där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även ränteinstrument och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast **real ränta**.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att **marknadsräntorna** förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att **återbetala** lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande värdepapper kan anses som lägre än för aktier. En räntebärande placering ger i regel en lägre värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs varje dag såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t.ex. statsskuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv. kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penningpolitiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inte inflationen stiger över ett visst fastställt mål. De värdepapper som handlas på penning- och obligationsmarknaden (**t.ex. statsobligationer, statsskuldväxlar och bostadsobligationer**) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på **löpande** (redan utgivna) räntebärande värdepapper att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntsats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad löpande värdepapper ger. Omvänt stiger kursen på löpande värdepapper när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa **säkerhet** i form av andra värdepapper eller annan egendom.

Det finns även andra räntebärande värdepapper som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. **förlagsbevis**.

En form av ränterelaterade värdepapper är **säkerställda obligationer**. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt lag. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendom som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.

6. STRUKTURERADE PRODUKTER

Strukturerade produkter används som samlingsnamn för alla de former av indexobligationer som nämns nedan. Indexobligationer är obligationer där avkastningen istället för att följa en angiven ränta är beroende t.ex. av ett aktieindex. Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen utebli. Obligationen återbetalas dock i de flesta fall med sitt nominella belopp på inlösendagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t.ex. aktier och fondandelar. Indexobligationer kan ha olika benämningar som **aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer** osv. beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa oftast också som kapitalgaranterade eller kapitalskyddade produkter. Med dessa begrepp avses att beskriva att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, dvs. vanligtvis detsamma som investerat belopp minskat med eventuellt erlagd överkurs.

Risken med en placering i en indexobligation kan definieras som den alternativa ränteintäkten. Med den alternativa ränteintäkten avses den ränta investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering. Risken är alltså att investeringen i indexobligationen ger lägre avkastning än den alternativa placeringen. Om investeraren betalar överkurs, dvs. ett pris som överstiger indexobligationens nominella belopp, riskerar investeraren också att förlora detta belopp. Dessutom finns risk att utställaren av indexobligationen inte har förmågan att återbetala det investerade beloppet.

7. DERIVATINSTRUMENT
7.1 Allmänt om derivatinstrument

Derivatinstrument såsom optioner, terminer osv. förekommer med olika slag av underliggande tillgång, t.ex. aktier, obligationer, råvaror och valutor. Derivatinstrument kan utnyttjas för att minska risken i en placering.

En särskild omständighet att beakta vid placering i derivatinstrument är att konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande tillgången får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen (erlagd premie) än vad värdeförändringen är på den underliggande tillgången. Prisgenomslaget kallas därför **hävstångseffekt** och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande tillgången. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdeförändringen på den underliggande tillgången, om prisutvecklingen på den underliggande tillgången blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs. möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt.

K

 Kundens
blad

 7416
V003
(jun 13)
17 (21)

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001 fortsättning

Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande tillgången. Investeraren bör i eget intresse vara beredd att agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i riskbedömningen beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försäras vid en negativ prisutveckling.

7.2 Information om vissa derivatinstrument

Nedan följer information om några av de vanligaste derivatinstrumenten.

7.2.1 Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärvade köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Förvärvade säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje **förvärvad** option svarar en **utfärdad** option. Risken för den som förvärvat en option är att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner följer normalt kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men med större kurssvängningar än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med **aktieindexoptioner**. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (**kontantavräkning**) utifrån utvecklingen av ett underliggande index.

7.2.2 Aktieterminer och aktieindexterminer

En **termin** innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande tillgången till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte.

7.2.3 Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner, i Sverige vanligen kallade **warranter**. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie eller index utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att warranter kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras.

7.2.4 Hävstångscertifikat/certifikat

Hävstångscertifikat, som också kallas enbart **certifikat**, är ofta en kombination av exempelvis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Certifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för certifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter.

7.3 Ytterligare information om derivatinstrument

För ytterligare information om derivatinstrument, se **Information om handel med optioner, terminer och andra derivatinstrument**.

8. FONDER OCH FONDANDELAR

En fond är en "portfölj" av olika slags värdepapper, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av värdepapper som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumentbankbyran.se, och Fondbolagens Föreningens hemsida, www.fondbolagen.se.

En **aktiefond** placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. **Blandfonder** med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena **räntefonder** där kapitalet placeras huvudsakligen i räntebärande instrument. Det finns även till exempel **indexfonder** som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i värdepapper som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade värdepapper, vilket gör att risken för andelsägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka aktierna samt sköta annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för **räntefonder** är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetro.

En **fond-i-fond** är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

En ytterligare typ av fond är **hedgefond**. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond har mycket större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder. Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig oftare än traditionella fonder av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan avsnitt 9) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i **värdepappersfonder** (även kallade UCITS-fonder) och **specialfonder**. Samlingsnamnet för dessa är investeringsfonder och båda typerna regleras av den svenska lagen om **investeringsfonder**. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller de krav som ställs i EUs s.k. UCITS-direktiv, främst vad gäller placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (exempelvis s.k. hedgefonder) är fonder som på något sätt avviker från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond du avser att placera i kommer att iakttas. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självmanter erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige. För de fonder som placerar i utländska värdepapper kan även tillkomma även en valutarisk (se även avsnitt 3.2 ovan).

K

 Kundens
blad

 7416
V003
(jun 13)
18 (21)

Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper, 9240V001 fortsättning

Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersföretag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondbolaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och inlösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondbolaget och baseras på kursutvecklingen av de värdepapper som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att du får tillbaka hela det insatta kapitalet.

9. BLANKNING

Blankning innebär att den som lånat värdepapper (och samtidigt åtagit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag) säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

10. BELÅNING

Värdepapper kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan du genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en positiv kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en

motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de värdepapper som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden eller värdepapperen blir värdelösa. Du bör också beakta att skulden ger upphov till räntekostnader.

Du måste vara införstådd med bl.a. följande:

- * att placeringar eller andra positioner i värdepapper sker på din egen risk
- * att du noga måste sätta dig in i bankens allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt värdepapper, dess egenskaper och risker
- * att vid handel med värdepapper är det viktigt att kontrollera avräkningsnotan och annan rapportering avseende dina placeringar samt omgående reklamera fel
- * att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i värdepapper
- * att du själv måste ta initiativ till de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster på dina placeringar eller andra positioner

Information om handel med optioner, terminer och andra derivatinstrument, 9241P001
1. INLEDNING

I det följande ges en beskrivning av dels huvudtyperna av derivatinstrument och dess karakteristika, dels handel med och risker förknippade med instrumenten. För ytterligare information om handel med finansiella instrument i allmänhet, olika riskbegrepp och riskresonemang, se **Allmän information om egenskaper och risker avseende värdepapper**.

Med **finansiella instrument** avses i denna information bl.a. aktier i aktieföretag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper utom betalningsmedel som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden. Med **värdepappersföretag** avses i denna information företag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse, t.ex. en bank eller en fondkommissionär.

2. Allmänt om risker med derivatinstrument

Handel med derivatinstrument är förknippad med särskilda risker, vilka närmare kommer att beskrivas i denna information. Du svarar själv för riskerna och måste därför själv skaffa dig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper samt de risker som är förknippade därmed. Du måste också fortlöpande bevaka dina placeringar (positioner) i sådana instrument. Information för bevakning (kursuppgifter m.m.) kan fås t.ex. via handelsplatsernas hemsidor, i dagstidningar och andra media samt från banken. Du bör vidare i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att ställa ytterligare säkerhet eller att avsluta dina placeringar i derivatkontrakt (kvittor eller stänga positionerna).

3. Användningen av derivatinstrument

Derivatinstrument är en form av avtal (kontrakt) där själva avtalet är föremål för handel på kapitalmarknaden. Derivatinstrumentet är knutet till en underliggande egendom eller ett underliggande värde. Egendomen eller värdet (i fortsättningen kallat enbart egendom) kan utgöras av ett finansiellt instrument, någon annan tillgång med ekonomiskt värde, t.ex. valuta eller råvara, eller någon form av värdemätare, t.ex. ett index. Derivatinstrument kan användas för att skapa ett skydd mot en oönskad prisutveckling på den underliggande egendomen. De kan också användas för att uppnå vinst eller avkastning med en mindre kapitalinsats än vad som krävs för att göra en motsvarande affär direkt i den underliggande egendomen. Derivatinstrument kan också användas för andra syften. Användningen av derivatinstrument bygger på en viss förväntning om hur priset på den underliggande egendomen kommer att utvecklas under en viss tidsperiod. Innan handel påbörjas med derivatinstrument är det således viktigt att du för dig själv klargör syftet med handeln och vilken prisutveckling på underliggande egendom som kan förväntas samt grundat på detta väljer rätt derivatinstrument eller kombination av sådana instrument.

4. Olika slag av derivatinstrument

Huvudtyperna av derivatinstrument är optioner, terminer och swapavtal.

En **option** är ett avtal som innebär att den ena parten (utfärdaren av ett optionskontrakt) förpliktar sig att köpa eller sälja den underliggande egendomen till den andra parten (innehavaren av kontraktet) till ett på förhand bestämt pris (lösenpriset). Avtalet kan, beroende på slag av option, antingen utnyttjas när som helst under löptiden (amerikansk option) eller endast på slutdagen (europeisk option). Innehavaren betalar en ersättning (premie) till utfärdaren och får en rätt att utnyttja kontraktet men har ingen skyldighet att göra det. Utfärdaren är däremot skyldig att infria kontraktet om innehavaren begär det (löser optionen). Kursen på optioner följer normalt priset på den underliggande egendomen.

Risken för den som förvärvar en option är att optionen minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare fallet är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner följer normalt kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men med större kursvägningar än dessa.

En **termin** innebär att parterna ingår ett för båda parter bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte.

Ett **swapavtal** innebär att parterna överenskommer om att löpande erlägga betalningar till varandra, exempelvis beräknade på fast respektive rörlig ränta (ränteswap), eller att vid en viss tidpunkt utbyta (på engelska: to swap) någon form av egendom med varandra, t.ex. olika slag av valutor (valutaswap).

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner, i Sverige vanligen kallade warrant. Warrant kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att warrant kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras.

Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier.

Hävstångscertifikat, som också kallas enbart **certifikat**, är ofta en kombination av exempelvis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Certifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för certifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att certifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warrant.

Derivatinstrumenten kan kombineras på visst sätt för att skapa t.ex. ett visst skydd mot prisförändring på underliggande egendom, eller för att uppnå ett visst ekonomiskt resultat i förhållande till den förväntade prisutvecklingen på underliggande egendom.

Vid handel i kombinerade produkter är det viktigt att sätta sig in i produktens olika beståndsdelar och hur dessa samverkar. I vissa fall kan beståndsdelarnas samverkan innebära en högre risk än varje beståndsdel för sig. En närmare beskrivning av en viss produkts olika beståndsdelar och på vilket sätt dessa samverkar kan fås bl.a. från utfärdande värdepappersföretag.

5. Karaktäristiska egenskaper hos derivatinstrument

Man kan beskriva handel med derivatinstrument som handel eller förflyttning av risker. Den som exempelvis befarar en kursnedgång på marknaden kan köpa säljoptioner som ökar i värde om marknaden faller. För att minska eller slippa risken för kursnedgång betalar köparen en premie, dvs. vad optionen kostar.

Information om handel med optioner, terminer och andra derivatinstrument, 9241P001, fortsättning

Handel med derivat kan i många fall sägas vara mindre lämpligt för nybörjare, eftersom sådan handel kräver särskild sakkunskap. Det är därför viktigt att uppmärksamma följande karaktäristiska egenskaper hos derivatinstrument för den som avser att handla med sådana instrument. Konstruktionen av derivatinstrument gör att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får genomslag i kursen eller priset på derivatinstrumentet. Detta prisgenomslag är ofta kraftigare i förhållande till insatsen (erlagd premie) än vad värdeförändringen är på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas därför **hävstångseffekt** och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumentet jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd att agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i din riskbedömning beakta att möjligheten att avveckla en position/ett innehav kan försvåras vid en negativ prisutveckling.

Den part som åtar sig en förpliktelse genom att utfärda en standardiserad option eller ingå ett standardiserat terminsavtal är från början tvungen att ställa säkerhet för sitt åtagande. I takt med att priset på den underliggande egendomen med tiden utvecklas uppåt eller nedåt och således värdet på derivatinstrumentet ökar eller minskar, skiftar också kravet på säkerhet. Ytterligare säkerhet i form av en tilläggsäkerhet kan komma att krävas. Hävstångseffekten gör sig således gällande även på säkerhetskravet, som kan förändras snabbt och kraftigt. Om du inte ställer tillräcklig säkerhet, har motparten eller banken i allmänhet förbehållit sig rätten att utan att kontakta dig avsluta placeringen (stänga positionen) för att minimera skadan. Du bör således noga följa prisutvecklingen även med avseende på säkerhetskravet för att undgå en ofrivillig stängning av positionen.

Löptiden för derivatinstrument kan variera från mycket kort tid upp till flera år. Prisförändringarna är ofta störst på instrument med kort löptid. Priset på t.ex. en innehavd option sjunker i allmänhet allt snabbare mot slutet av löptiden pga att det s.k. tidsvärdet avtar. Du bör således noga bevaka även löptiden på derivatinstrumenten.

6. Standardiserade och icke-standardiserade derivatinstrument

Derivatinstrument handlas i såväl standardiserad som icke standardiserad form.

Handel med standardiserade derivatinstrument sker på reglerade marknader ("derivatbörser") och följer standardiserade avtalsvillkor. På den svenska derivatmarknaden erbjuder t.ex. OMX Nordiska Börs Stockholm AB (Stockholmsbörsen) och Nordic Growth Market NGM AB (NGM) standardiserad handel och clearing (avveckling av gjorda affärer) i bl.a. optioner och terminer. Standardiserad clearing av derivatinstrument som handlas på annat sätt än genom en derivatbörs förekommer också hos sådana derivatbörser. Handel respektive clearing hos en derivatbörs sker genom ett värdepappersföretag, som deltar i handeln där.

En del värdepappersföretag tillhandahåller egna former av derivatinstrument för vilka de vanligen ombesörjer såväl handel som affärsavveckling enligt särskilda avtal och villkor som tillhandahålls av institutet. Det är bl.a. sådana derivatinstrument som brukar betecknas som icke-standardiserade (OTC-derivat). Den som önskar handla med denna typ av icke-standardiserade derivatinstrument bör särskilt noga sätta sig in i de särskilda avtalsvillkor som tillämpas.

Handel med utländska standardiserade derivatinstrument följer normalt reglerna och villkoren i det land där börshandeln och clearingen är organiserad. Det är viktigt att notera att dessa utländska regler och villkor inte behöver sammanfalla med de som gäller för svenska förhållanden.

Du måste vara införstådd med bl.a. följande:

- * att placeringar eller andra positioner i derivatinstrument sker på din egen risk
- * att du noga måste sätta dig in i de villkor som gäller för handel med finansiella instrument i allmänhet och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt derivatinstrument, dess egenskaper och risker
- * att vid handel med finansiella instrument det är viktigt att kontrollera avräkningsnotan och annan rapportering avseende dina innehav och positioner samt omgående reklamera fel
- * att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i aktuella instrument
- * att du måste uppfylla säkerhetskrav inom avtalade ramar
- * att du själv måste ta initiativ till de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster på dina placeringar eller andra positioner
- * att villkoren för handel med derivatinstrument ändras ofta och måste bevakas fortlöpande

Information vid köp av fondandelar

Information om respektive fond finner du i fondens faktablad, senaste årsberättelsen, i förekommande fall därefter publicerad halvårsredogörelse samt i fondens informationsbroschyr. Broschyren består av Fakta om fondsparande i Nordea, produktblad och fondbestämmelser för fonden.

Informationen finns att hämta på www.nordea.se/placera eller på något av Nordeas kontor. Den kan också beställas från Nordea Kapitalförvaltning AB, 105 71 Stockholm.